

Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση

Τόμ. 10, Αρ. 2-3 (2017)

Στάσεις και απόψεις καθηγητών Φυσικής Αγωγής για τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Μαρία Μαχαιρίδου, Παναγιώτης Αντωνίου

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μαχαιρίδου Μ., & Αντωνίου Π. (2017). Στάσεις και απόψεις καθηγητών Φυσικής Αγωγής για τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 10(2-3), 55–68. ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/thete/article/view/44368>

Στάσεις και απόψεις καθηγητών Φυσικής Αγωγής για τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Μαρία Μαχαιρίδου, Παναγιώτης Αντωνίου
mmachair@phyed.duth.gr, panton@phyed.duth.gr

Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Περίληψη. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των στάσεων και των απόψεων καθηγητών Φυσικής Αγωγής ως προς τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί είχαν θετικές στάσεις για το ρόλο των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία ως εποπτικά μέσα υποστήριξης του μαθήματος, καθώς και για την ενσωμάτωσή τους στον ευρύτερο χώρο της εκπαίδευσης. Η ποιοτική ανάλυση των δεδομένων των ημι-δομημένων συνεντεύξεων που έγιναν έδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί πρότειναν τρόπους χρήσης των ΤΠΕ, ως εποπτικά μέσα υποστήριξης των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποιούν ή/και για την ένταξη τους στη διδακτική της Φυσικής Αγωγής και διέκριναν δυνατότητες που προσφέρουν οι ΤΠΕ στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών τους, την επικοινωνία στο χώρο της εκπαίδευσης γενικά και ειδικότερα της εκπαίδευσης από απόσταση. Οι επιφυλάξεις που διατύπωσαν αφορούσαν κυρίως την ανεπάρκεια της εκπαίδευσης των διδασκόντων για την αποτελεσματική τους χρήση, την ανεπάρκεια της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων και την πιθανότητα απομόνωσης των ανθρώπων στην περίπτωση υπέρμετρης χρήσης των ΤΠΕ.

Λέξεις κλειδιά: ΤΠΕ, στάσεις εκπαιδευτικών, απόψεις εκπαιδευτικών, Φυσική Αγωγή

Εισαγωγή

Σύμφωνα με ερευνητές του χώρου, τα εμπόδια που εμφανίζονται για την πετυχημένη ενσωμάτωση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη διδακτική πράξη εντοπίζονται σε εξωτερικούς παράγοντες και σε χαρακτηριστικά των ίδιων των εκπαιδευτικών, όπως είναι οι σχετικές τους αντιλήψεις, στάσεις, γνώσεις και δεξιότητες. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν –μεταξύ άλλων- και παράγοντες που είναι δυνατόν να συμβάλουν στην επιτυχή ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην διδασκαλία των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων (Ertmer, 2005· Paraskeva, Bouta & Papagianni, 2008), ενώ σύμφωνα με τον Bullock (2004), ένας από τους πιο σημαντικούς εξ αυτών είναι οι στάσεις των διδασκόντων για την εκπαιδευτική ένταξη των ΤΠΕ. Η εφαρμογή και η ενσωμάτωση στην καθημερινή διδακτική πρακτική των εκπαιδευτικών, όμως, των όσων έχουν διδαχθεί σε επιμορφωτικά προγράμματα για τις ΤΠΕ αποτελεί έναν από τους παράγοντες επιτυχίας των ίδιων των προγραμμάτων αυτών. Κατά συνέπεια, οι στάσεις και οι απόψεις των διδασκόντων των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων είναι παράγοντες που θα πρέπει να διερευνώνται συστηματικά και να λαμβάνονται υπόψη από τους σχεδιαστές των σχετικών επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Από την άλλη πλευρά, σε αρκετές έρευνες του χώρου έχει διαπιστωθεί ότι οι έλληνες εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων θεωρούν πως η χρήση ΤΠΕ επιφέρει αλλαγές στο μαθησιακό περιβάλλον και στους παραδοσιακούς ρόλους μαθητών και δασκάλων και κρίνουν αναγκαία την επιμόρφωση και την υποστήριξή τους σε θέματα διδακτικής αξιοποίησης των ΤΠΕ, έτσι ώστε να καταστούν ικανοί να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις (Κασιμάτη & Γιαλαμάς, 2001· Κυνηγός, Καραγεώργος, Βαβουράκη & Γαβρήλης, 2000). Όπως, όμως, είναι γνωστό στη χώρα μας οι εκπαιδευτικοί αρκετών ειδικοτήτων, όπως είναι η Φυσική Αγωγή (ΦΑ), παρόλο που έχουν

παρακολουθήσει τα κρατικά προγράμματα επιμόρφωσης α΄ επιπέδου που προσέφεραν μία βάση γνώσης των ΤΠΕ, δεν έχουν τη δυνατότητα παρακολούθησης των επιμορφώσεων β΄ επιπέδου. Το γεγονός αυτό τους στερεί τη δυνατότητα απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων για την υποβοήθηση του γνωστικού τους αντικείμενου με την αξιοποίηση των ΤΠΕ, της επικαιροποίησης, κατά μία έννοια, του μαθησιακού περιβάλλοντος που είναι σε θέση να προσφέρουν και να διασφαλίσουν για τους μαθητές τους.

Με βάση τα παραπάνω και δεδομένου ότι οι μελέτες στις οποίες να έχει διερευνηθεί οι στάσεις και οι απόψεις των καθηγητών ΦΑ (ΚΦΑ) σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των στάσεων και των απόψεων των ΚΦΑ ως προς τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, ως ένα εναρκτήριο σημείο συλλογής και ανάλυσης δεδομένων που είναι δυνατόν να χρησιμεύσει ως προς την έναρξη και την υλοποίηση σχετικών επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Μέθοδος

Δείγμα

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελούνταν από 12 ΚΦΑ (6 άνδρες και 6 γυναίκες), ηλικίας από 30.3 έως 53.2 ετών ($M=40.97, \pm 6.19$), με διδακτική εμπειρία από 1.67 έως 21.75 έτη ($M=8.21, \pm 5.91$). Τα άτομα αυτά επιλέχθηκαν μεταξύ 54 συνολικά ΚΦΑ (29 άνδρες και 25 γυναίκες) 30.3 έως 53.2 ετών ($M=40.58, \pm 5.4$), με διδακτική εμπειρία από 1.67 έως 21.75 έτη ($M=7.72, \pm 4.45$), οι οποίοι εργάζονταν σε εννέα νομούς της χώρας και είχαν δηλώσει την πρόθεση για τη συμμετοχή τους στην έρευνα σε μία σχετική διαδικτυακή πρόσκληση/ανακοίνωση. Η επιλογή των 12 ΚΦΑ που τελικά κλήθηκαν να δώσουν συνέντευξη έγινε με βάση τη «λογική της μέγιστης διακύμανσης» (Ιωσηφίδης, 2003· Patton, 1987), έτσι ώστε οι συνεντευξιαζόμενοι να αντιπροσωπεύσουν το μεγαλύτερο δυνατό φάσμα χαρακτηριστικών των 54 ατόμων που είχαν αρχικά δηλώσει πρόθεση.

Η συμμετοχή στις συνεντεύξεις ήταν εθελοντική, ενώ για να δηλώσουν οι εκπαιδευτικοί την πρόθεσή τους για συμμετοχή έπρεπε να πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις: α) να εργάζονταν ως μόνιμοι ή αναπληρωτές εκπαιδευτικοί σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, β) να διέθεταν πιστοποίηση βασικών δεξιοτήτων στις ΤΠΕ, γ) να είχαν δυνατότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο, δ) να μην ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων συναφών με τις ΤΠΕ. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Ερευνητική διαδικασία

Η αξιολόγηση των στάσεων των συμμετεχόντων ΚΦΑ ως προς τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση διενεργήθηκε ποιοτική ανάλυση με τη μέθοδο της ημι-δομημένης μορφής συνέντευξης σε βάθος (Ιωσηφίδης, 2003· Patton, 1987). Ο χρόνος και ο τόπος διενέργειας των συνεντεύξεων επιλέχθηκε έπειτα από συνεννόηση της ερευνήτριας με τους συμμετέχοντες. Οι συνεντεύξεις που διενεργήθηκαν διά ζώσης, μαγνητοφωνήθηκαν με τη χρήση μίας συσκευής ψηφιακής καταγραφής ήχου (Olympus, VN-6500PC).

Πίνακας 1. Χαρακτηριστικά συμμετεχόντων στις συνεντεύξεις

Φύλο	Ηλικία*	Εμπειρία*
Άνδρες	$M=44.46, \pm 5.89$	$M=11.19, \pm 6.53$
Γυναίκες	$M=37.48, \pm 4.50$	$M=5.23, \pm 3.58$

* μέσος όρος σε έτη

Στις περιπτώσεις όπου δεν ήταν εφικτή η διά ζώσης συνομιλία (λόγω της χιλιομετρικής απόστασης), οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν μέσω της σύγχρονης συνομιλίας της ερευνήτριας (με ταυτόχρονη οπτική επαφή) με τον κάθε έναν/μία ξεχωριστά, με τη χρήση της δωρεάν υπηρεσίας Windows Live Messenger. Ο οδηγός για τις συνεντεύξεις (Παράρτημα Α) περιελάμβανε ένα εισαγωγικό και ένα κυρίως τμήμα. Το εισαγωγικό τμήμα αποτελούνταν από πέντε ερωτήσεις καταγραφής των δημογραφικών στοιχείων των συνεντευξιαζόμενων και εξυπηρέτησε στη διάθεση χρόνου εξοικείωσης, μεταξύ των συνεντευξιαζόμενων και της ερευνήτριας.

Το κυρίως τμήμα του οδηγού αποτελούνταν από 12 κλειστές και οκτώ ανοιχτές ερωτήσεις, οι οποίες επιλέχθηκαν σύμφωνα με τους παρακάτω δύο άξονες αξιολόγησης των στάσεων των εκπαιδευτικών για τη χρησιμότητα εφαρμογών των ΤΠΕ στην εκπαίδευση (Jimoyiannis & Komis, 2007): α) Οι ΤΠΕ ως εποπτικά μέσα υποστήριξης της διδακτικής διαδικασίας στο σχολικό περιβάλλον και β) η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στον ευρύτερο χώρο της εκπαίδευσης.

Η διαδικασία επεξεργασίας των δεδομένων περιελάμβανε: α) την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, β) την αποδελτίωση των σημειώσεων, γ) την καταγραφή των συχνοτήτων στις απαντήσεις των 12 κλειστών ερωτήσεων και δ) τη θεματική ανάλυση περιεχομένου των οκτώ ανοιχτών ερωτήσεων. Διενεργήθηκαν επανειλημμένες αναγνώσεις των δεδομένων, με σκοπό την συγκρότηση κατηγοριών και υποκατηγοριών κατάταξης των δεδομένων που προέκυψαν από τις ανοιχτές ερωτήσεις. Κατά τη διαδικασία αυτή, χρησιμοποιήθηκε το «παράδειγμα της δόμησης» της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου (Μπονίδης, 2004· Paton, 1987), σύμφωνα με το οποίο τα αποδελτιωμένα δεδομένα ταξινομήθηκαν σε δελτία, βάσει του συστήματος των υποκατηγοριών. Στη συνέχεια, έγινε περιγραφή των δεδομένων, μέσω της παράφρασης, κατά υποκατηγορία και κατηγορία. Τέλος, ακολούθησε η τεκμηρίωση των παραφράσεων με την τεχνική της πρότυπης δόμησης, σύμφωνα με την οποία εντοπίζονται στα δεδομένα οι χαρακτηριστικότερες αναφορές, «πρότυπα» και η ακριβής περιγραφή τους. Εντοπίστηκαν δηλαδή αναφορές που, από άποψη σημασίας, παρουσιάζονται με μεγάλη συχνότητα, ακραία διατύπωση και παρουσίαζαν ιδιαίτερο θεωρητικό ενδιαφέρον για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων.

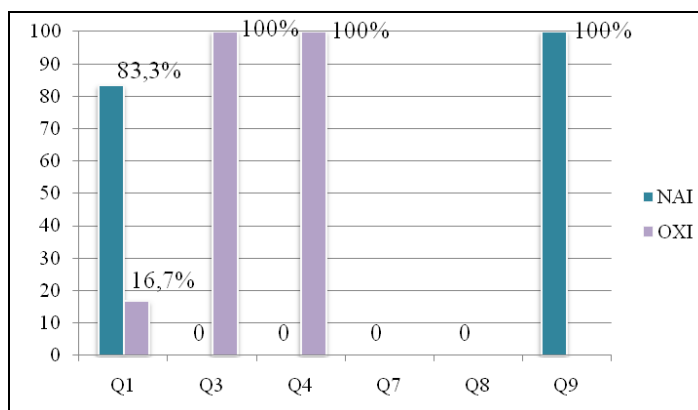
Η μέθοδος της ημι-δομημένης μορφής συνέντευξης σε βάθος επιλέχτηκε επειδή, αφενός χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων, αφετέρου παρουσιάζει ευελιξία ως προς: α) τη σειρά των ερωτήσεων, β) τη δυνατότητα μερικής τροποποίησης του περιεχομένου τους ανάλογα με τον ερωτώμενο και γ) τη δυνατότητα προσθαφαίρεσης ερωτήσεων/θεμάτων για συζήτηση. Επιπλέον, μέσω της ημι-δομημένης συνέντευξης, είναι δυνατόν να προκύψουν από τον συνεντευξιαζόμενο θέματα, τα οποία πιθανά να μην είχαν ληφθεί υπόψη κατά τη κατασκευή του οδηγού συνέντευξης, αλλά παρουσιάζουν ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον (Ιωσηφίδης, 2003; Μπονίδης, 2004).

Αποτελέσματα

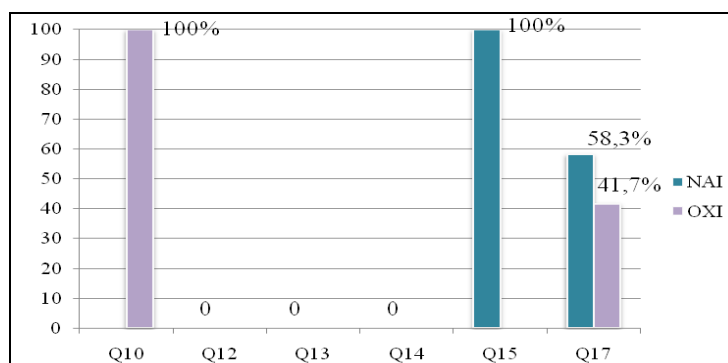
Διενεργήθηκε ανάλυση συχνοτήτων των θετικών ή αρνητικών απαντήσεων (Ναι/Όχι) των συνεντευξιαζόμενων στις 12 κλειστές ερωτήσεις του οδηγού συνέντευξης, εκ των οποίων οι πρώτες έξι (Q1, Q3, Q4, Q7, Q8, Q9) αφορούσαν την αξιολόγηση των στάσεων των συμμετεχόντων για τις ΤΠΕ, ως εποπτικά μέσα υποστήριξης της διδακτικής διαδικασίας στο σχολικό περιβάλλον (1ος άξονας, Παράρτημα Α). Από την ανάλυση προέκυψε πως το 83,3% (10 στους 12) των συνεντευξιαζόμενων πίστευαν, ότι οι ΤΠΕ μπορούν να αποτελέσουν αποτελεσματικά εποπτικά μέσα, κατά τη διδασκαλία όλων των διδακτέων μαθημάτων στη βαθμίδα εκπαίδευσης που εργάζονταν (Q1), ενώ όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν ότι οι ΤΠΕ δεν χρησιμεύουν μόνο στις διοικητικές εργασίες του σχολείου και τις εργασίες προετοιμασίας των εκπαιδευτικών (Q3). Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν ότι η χρήση

των ΤΠΕ μπορεί να συνεισφέρει στη διδασκαλία και τη μάθηση (Q4) και δεν πίστευαν ότι οι ΤΠΕ δεν μπορούν να συνεισφέρουν στη μάθηση, επειδή δεν ενεργοποιούν τους μαθητές (Q7). Κανένας συνεντευξιζόμενος δεν συμφώνησε με τη δήλωση «χρειάζομαι περισσότερους λόγους για να πεισθώ για την χρησιμότητα των ΤΠΕ στο χώρο της εκπαίδευσης» (Q8), ενώ αντίθετα όλοι πίστευαν ότι οι ΤΠΕ μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών τους (Q9). Στο Σχήμα 1 παρουσιάζεται αναλυτικά η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων των συνεντευξιζόμενων, ανά ερώτηση του 1ου άξονα του οδηγού συνέντευξης.

Από την ανάλυση των απαντήσεων των συνεντευξιζόμενων στις επόμενες έξι κλειστές ερωτήσεις του οδηγού συνέντευξης (Q10, Q12, Q13, Q14, Q15, Q17), οι οποίες αφορούσαν την αξιολόγηση των στάσεων των ΚΦΑ για την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στον ευρύτερο χώρο της εκπαίδευσης (2ος άξονας, παράρτημα 1) προέκυψε πως όλοι οι συνεντευξιζόμενοι πίστευαν, ότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τις ΤΠΕ για την εργασία τους (Q10). Κανένας συνεντευξιζόμενος δεν ανέφερε ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τις ΤΠΕ στη διδασκαλία της ΦΑ, επειδή νοιώθει ανασφάλεια για τις εφαρμογές τους στην εκπαίδευση (Q12), ότι δεν τις χρησιμοποιεί επειδή δεν νοιώθει σιγουριά, ως προς την οργάνωση και τη διαχείριση της χρήση τους (Q13) ή ότι νοιώθει το φόβο της χρήσης των ΤΠΕ κατά τη διδασκαλία, επειδή οι μαθητές του είναι πιθανά επιδεξιότεροι στο χειρισμό τους (Q14). Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι πίστευαν ότι είναι απαραίτητο να εισαχθούν οι ΤΠΕ στο σχολείο, επειδή στο μέλλον θα κυριαρχούν στην κοινωνία (Q15). Ωστόσο, 58,3% (7 στους 12) από αυτούς ήταν επιφυλακτικοί σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, επειδή είναι πιθανό να περιορίσουν την κοινωνικότητα και να απομονώσουν τους ανθρώπους (Q17). Στο Σχήμα 2 παρουσιάζεται αναλυτικά η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων των συνεντευξιζόμενων, ανά ερώτηση του 2ου άξονα του οδηγού συνέντευξης.

Σχήμα 1. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά ερώτηση (1ος άξονας οδηγού συνέντευξης)

Σχήμα 2. Ποσοστιαία κατανομή απαντήσεων, ανά ερώτηση (2ος άξονας οδηγού συνέντευξης)

Πίνακας 2. Σύστημα κατηγοριών και υποκατηγοριών κωδικοποίησης του περιεχομένου των συνεντεύξεων

Υποκατηγορία Κωδικοποίηση	Κατηγορία
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ I: Οι ΤΠΕ ως μέσα υποστήριξης διδακτικών μεθόδων	
I1	Υποστήριξη πρακτικής εφαρμογής των θεωρητικών γνώσεων.
I2	Χρήση του διαδικτύου για τη βιωματική προσέγγιση, κατά τη διδασκαλία.
I3	Υποστήριξη ομαδοσυνεργατικών μεθόδων διδασκαλίας.
I4	Χρήση του διαδικτύου για άμεση πρόσβαση στην πληροφορία, από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές.
I5	Χρήση στην αξιολόγηση του μαθήματος.
I6	Συμπληρωματικά εποπτικά μέσα για τη διδασκαλία της ΦΑ.
I7	Πολύ αποτελεσματικά εποπτικά μέσα.
I8	Εγκαθίδρυση αποτελεσματικών διαύλων επικοινωνίας με τους μαθητές.
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ II: Τρόποι ένταξης των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία	
II1	Εποπτικά μέσα για τη διδασκαλία εκτός της τάξης.
II2	Εποπτικά μέσα στα πλαίσια του ετήσιου ή καθημερινού ωρολογίου προγράμματος.
II3	Κατάλληλη τροποποίηση του αναλυτικού προγράμματος της ΦΑ, ώστε να συμπεριλαμβάνεται η χρήση τεχνολογιών από τους εκπαιδευτικούς.
II4	Συνδυασμός της χρήσης των ΤΠΕ με την παραδοσιακή διδασκαλία.
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ III: Ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω των ΤΠΕ	
III1	Καλλιέργεια και ενίσχυση της κριτικής σκέψης των μαθητών.
III2	Καλλιέργεια δεξιοτήτων διερεύνησης επιμέρους θεμάτων.
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ IV: Επικοινωνία μέσω των ΤΠΕ	
IV1	Συνεισφορά του διαδικτύου στην επίτευξη επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, απομακρυσμένων σχολικών μονάδων.
IV2	Συνεισφορά του διαδικτύου στην αντιμετώπιση της «μοναξιάς» εκπαιδευτικών και μαθητών, που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές.
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ V: ΕξΑ επιμόρφωση και διδασκαλία	
V1	Αναγκαιότητα εφαρμογής εξΑΕ μαθητών, λόγω έλλειψης προσωπικού.
V2	Αναγκαιότητα εξΑ επιμόρφωσης εκπαιδευτικών γενικά και ιδιαίτερα, σε απομακρυσμένες περιοχές.
V3	Αναγκαιότητα εξΑ επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, σε καθορισμένο από τους ίδιους χρόνο.
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ VI: Επιφυλάξεις για την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	
VI1	Περιορισμοί στη χρήση των ΤΠΕ ως εποπτικά μέσα, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών.
VI2	Περιορισμός της κοινωνικότητας των μαθητών, λόγω της ατομικής ενασχόλησης με τις ΤΠΕ.
VI3	Περιορισμός άλλων δεξιοτήτων των μαθητών, λόγω της υπέρμετρης ενασχόλησης με τις ΤΠΕ.
VI4	Αναγκαιότητα κατάλληλης επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, για την αποτελεσματική χρήση/ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία.
VI5	Αναγκαιότητα κατάλληλης εκπαίδευσης των μαθητών, για την ορθή χρήση των ΤΠΕ.
VI6	Περιορισμοί στη χρήση των ΤΠΕ ως εποπτικά μέσα, λόγω ανεπάρκειας στην υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων.
VI7	Επιφυλάξεις για τον τρόπο και το ρυθμό εισαγωγής των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία.

Από τη θεματική ανάλυση περιεχομένου των οκτώ ανοιχτών ερωτήσεων (Q2, Q5, Q6, Q11, Q16, Q18, Q19, Q20) του οδηγού συνέντευξης (Παράρτημα Α) προέκυψαν συνολικά έξι κατηγορίες και 26 υποκατηγορίες κατάταξης του περιεχομένου των απαντήσεων των

Επιπλέον, όλοι φάνηκαν να είναι πεπεισμένοι για τη χρησιμότητα των ΤΠΕ στο χώρο της εκπαίδευσης. Παρόμοια, όλοι οι ΚΦΑ πίστευαν ότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τις ΤΠΕ κατά τη διδασκαλία της ΦΑ, νοιώθοντας ασφάλεια ως προς την οργάνωση και τη διαχείριση της χρήσης τους και χωρίς το φόβο ότι οι μαθητές είναι πιθανά επιδεξιότεροι στο χειρισμό τους. Παρόλο, όμως, που όλοι οι ΚΦΑ πίστευαν ότι είναι απαραίτητο να εισαχθούν οι ΤΠΕ στο σχολείο επειδή στο μέλλον θα κυριαρχούν στην κοινωνία, ορισμένοι (58,3%) από αυτούς διατύπωσαν την επιφύλαξη ότι η υπέρμετρη χρήση των ΤΠΕ είναι δυνατόν να περιορίσει την κοινωνικότητα και να απομονώσει τους ανθρώπους.

Από τη θεματική ανάλυση περιεχομένου των ανοιχτών ερωτήσεων στις οποίες απάντησαν οι συνεντευξιαζόμενοι, φάνηκε ότι είχαν να προτείνουν τρόπους χρήσης των ΤΠΕ, ως εποπτικά μέσα, ως μέσα υποστήριξης των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποιούν ή/και για την ένταξη τους στη διδακτική διαδικασία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων αναφορών ήταν:

«...βοηθάνε (ενν.: οι ΤΠΕ) σίγουρα πάντα τα διοικητικά θέματα του σχολείου, αλλά από και πέρα είναι πολύ ωραίος τρόπος για να διδάξεις ένα αντικείμενο στο τμήμα, την τάξη εκτός τάξης».

«Μπορούν να συνεισφέρουν στη διδασκαλία και τη μάθηση (ενν.: οι ΤΠΕ) και δη στις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους...μπορεί να δημιουργήσει ομάδες, να δίνει θέμα σε κάθε σε κάθε ομάδα που ασχολείται στον υπολογιστή, να ψάξει να βρει πληροφορίες στον υπολογιστή για να λύσει αυτό το θέμα. Δηλαδή από τους κανονισμούς, μέχρι να μάθει την ιστορία αθλημάτων, τους παραδοσιακούς σωρούς ή ακόμα θα μπορούσαν να γίνουν ομάδες και να δοθεί ομαδική εργασία στο σπίτι...».

Επίσης, οι ΚΦΑ διέκριναν αρκετές δυνατότητες που είναι δυνατόν να προσφέρουν οι ΤΠΕ στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών τους, την επικοινωνία στο χώρο της εκπαίδευσης και τη συνεισφορά τους στην εξΑΕ. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφορών ήταν:

«...θα βοηθήσουν (ενν.: οι ΤΠΕ) τα παιδιά να έχουν καλύτερη κρίση, να βλέπουν καλύτερα, δηλαδή δεν είναι πλέον ένα ξερό βιβλίο... το παίρνω, το διαβάζω, το αποστηθίζω...».

«...αυτός ο τρόπος επιμόρφωσης (ενν.: εξΑ μέσω του Διαδικτύου), αυτός ο τρόπος επικοινωνίας, αυτός ο τρόπος τέλος πάντων διδασκαλίας θα τους κάνει και να είναι κοντά στη γνώση και να μπορούν να τη χειριστούν, αλλά και να την κατακτήσουν».

Διατυπώθηκαν, όμως, και επιφυλάξεις που αφορούσαν κυρίως στην επάρκεια της επιμόρφωσης των διδασκόντων της χώρας μας για την αποτελεσματική εκπαιδευτική χρήση των ΤΠΕ, την ανεπάρκεια της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων, καθώς και τον προβληματισμό, σχετικά με αρνητικά αποτελέσματα που μπορεί να αποφέρει η υπέρμετρη χρήση τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα σχετικών αναφορών ήταν:

«...για να χρησιμοποιήσεις τις τεχνολογίες σωστά, πρέπει να κάνεις και προεργασία, να έχεις μία εκπαίδευση. Νομίζω, ότι το βάρος -πριν γίνει χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση- πρέπει να είναι στην ουσιαστικότερη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και όταν μιλάω για την επιμόρφωση, δεν εννοώ μόνο να πάνε να παρακολουθήσουν ένα σεμινάριο και να φύγουν».

«Εξαρτάται πως χρησιμοποιούνται (ενν.: οι ΤΠΕ)...αν χρησιμοποιούνται σε ομάδες, δεν περιορίζει την κοινωνικότητα, αν χρησιμοποιούνται ατομικά, μπορεί και να είσαι περιορισμένος...είναι ανάλογα το πώς δηλώνεις τη χρήση τους».

Εν κατακλείδι, οι στάσεις των συνεντευξιαζόμενων ΚΦΑ μπορούν να χαρακτηριστούν ως θετικές για τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ ως εποπτικά μέσα υποστήριξης της διδακτικής διαδικασίας, καθώς και για την ενσωμάτωσή τους στον ευρύτερο χώρο της εκπαίδευσης. Πρότειναν τρόπους χρήσης των ΤΠΕ, ως εποπτικά μέσα υποστήριξης των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποιούν ή/και για την ένταξη τους στη διδακτική της ΦΑ και διέκριναν δυνατότητες που προσφέρουν οι ΤΠΕ στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των

μαθητών τους, την επικοινωνία στο χώρο της εκπαίδευσης γενικά και ειδικότερα της εκπαίδευσης από απόσταση. Οι επιφυλάξεις που διατύπωσαν αφορούσαν κυρίως την ανεπάρκεια της εκπαίδευσης των διδασκόντων για την αποτελεσματική τους χρήση, την ανεπάρκεια της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων και την πιθανότητα απομόνωσης των ανθρώπων στην περίπτωση υπέρμετρης χρήσης των ΤΠΕ.

Τα αποτελέσματα αυτά βρίσκονται σε συνάφεια με τα ευρήματα άλλων σχετικών ελληνικών ερευνών στις οποίες οι συμμετέχοντες ήταν εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων (Καρτσιώτης, 2003· Κυνηγός κ.α., 2000· Πολίτης κ.α., 2000· Τζιμογιάννης & Κόμης, 2004). Κατά συνέπεια αναδεικνύονται, αφενός η ετοιμότητα των εκπαιδευτικών του κλάδου ΦΑ για την παρακολούθηση των προγραμμάτων επιμόρφωσης β' επιπέδου για την αξιοποίηση σύγχρονων εκπαιδευτικών εργαλείων των ΤΠΕ στο γνωστικό τους αντικείμενο, αφετέρου η επιθυμία τους για σχετική επιμόρφωση. Παράλληλα, δεδομένου ότι υπήρξαν και συγκεκριμένες προτάσεις από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς χωρίς να έχουν παρακολουθήσει κάποια σχετική επιμόρφωση, αναδείχθηκε η αναγκαιότητα, αλλά και η δυνατότητα υποστήριξης του μαθήματος της ΦΑ με τις ΤΠΕ.

Συμπεράσματα

Σύμφωνα με ερευνητές του χώρου, οι στάσεις που έχουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι για τις ΤΠΕ είναι πιθανό να αποτελέσουν ένα σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης της αποτελεσματικότητας των εξΑΕ προγραμμάτων (Balanskat, Blamire & Kefala, 2006· Becta, 2004· Isleem, 2003). Από την άλλη πλευρά, όπως διαφάνηκε από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, οι στάσεις των ΚΦΑ ήταν θετικές, τόσο όσον αφορά τη χρήση των ΤΠΕ σαν εποπτικά μέσα υποστήριξης στη διδακτική διαδικασία της ΦΑ, όσο και την ενσωμάτωσή τους στον ευρύτερο χώρο της εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, η παράμετρος αυτή δεν προβλέπεται να αποτελέσει ρυθμιστικό παράγοντα διαμόρφωσης της επιτυχίας μελλοντικών σχετικών προγραμμάτων.

Η εξαγωγή συμπερασμάτων στις έρευνες που εφαρμόζεται μεθοδολογία ποιοτικής ανάλυσης είναι σχεδόν ανέφικτο να στηριχθεί σε ένα πολύ ευρύ δείγμα ατόμων. Ως εκ τούτου, θα ήταν χρήσιμο σε μελλοντικές έρευνες να συνδυαστούν οι μέθοδοι της ποιοτικής συλλογής και ανάλυσης δεδομένων με τις ποσοτικές, έτσι ώστε η προσέγγιση του θέματος να είναι περισσότερο σφαιρική και με συμπεράσματα που θα προέρχονται από μεγαλύτερο δείγμα ατόμων, παράλληλα με την αξιοποίηση των χρήσιμων ερμηνειών και πληροφοριών που λαμβάνονται από τις ποιοτικές αναλύσεις.

Αναφορές

- Balanskat, A., Blamire, R., & Kefala, S. (2006). *The ICT impact report: a review of studies of ICT impact on schools in Europe*. European Schoolnet, European Communities. Retrieved 25 September 2017, from <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/unpan/unpan037334.pdf>.
- Becta (2004). *A review of the research literature on barriers to the uptake of ICT by teachers*. British Educational Communications and Technology Agency. Retrieved 25 September 2017, from http://dera.ioe.ac.uk/1603/1/becta_2004_barrierstouptake_litrev.pdf.
- Bullock, D. (2004). Moving from theory to practice: an examination of the factors that preservice teachers encounter as they attempt to gain experience teaching with technology during field placement experiences. *Journal of Technology and Teacher Education*, 12(2), 211-237.
- Ertmer, P. A. (2005). Teacher pedagogical beliefs: The final frontier in our quest for technology integration?. *Educational Technology Research & Development*, 53(4), 25-39.
- Isleem, M. (2003). *Relationships of selected factors and the level of computer use for instructional purposes by technology education teachers in Ohio public schools: a statewide survey*. Doctoral Dissertation. USA: The Ohio State University.

- Jimoyiannis, A., & Komis, V. (2007). Examining teachers' beliefs about ICT in education: implications of a teacher preparation programme. *Teacher Development*, 11(2), 149-173.
- Paraskeva, F., Bouta, H., & Papagianni, A. (2008). Individual characteristics and computer self-efficacy in secondary education teachers to integrate technology in educational practice. *Computers & Education*, 50, 1084-1091.
- Patton, M.Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. Newbury Park: Sage.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Καρτσιώτης, Θ. (2003). Αξιολόγηση της διαδικασίας επιμόρφωσης και του έργου «ΛΑΕΡΤΗΣ», προτάσεις εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην ΤΕΕ. *Θέματα στην Εκπαίδευση*, 4(2), 267-289.
- Κασιμάτη, Κ., & Γιαλαμάς, Β. (2001). Απόψεις εκπαιδευτικών για τη συμβολή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 114-125.
- Κυνηγός, Π., Καραγεώργος, Δ., Βαβουράκη, Α., & Γαβρήλης, Κ. (2000). Οι απόψεις των καθηγητών του «Οδυσσέα» για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Στο Β. Κόμης (επιμ.) *Πρακτικά 2^ο Πανελληνίου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση»* (σ. 593-600), Πάτρα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Μπιονίδης, Κ. (2004). *Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας: διαχρονική εξέταση της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Πολίτης, Π., Ρούσος, Π., Καραμάνης, Μ., & Τσαούσης, Γ. (2000). Αξιολόγηση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στα πλαίσια του έργου ΟΔΥΣΣΕΑΣ. Στο Β. Κόμης (επιμ.) *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση»* (σ. 583-592), Πάτρα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Τζιμογιάννης, Α., & Κόμης, Β. (2004). Στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδασκαλία τους. *Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή "Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση"* (Τ. Α', σ. 165-176). Αθήνα.

Παράρτημα 1

Οδηγός συνέντευξης

Φύλο

Ημερομηνία γέννησης

Διδακτική εμπειρία

Βαθμίδα εργασίας

Επίπεδο δεξιότητας στο χειρισμό Η/Υ

1^{ος} θεματικός άξονας

Q1. Πιστεύετε ότι οι ΤΠΕ μπορούν να αποτελέσουν αποτελεσματικά εποπτικά μέσα, κατά τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων, τα οποία περιέχονται στο πρόγραμμα σπουδών της βαθμίδας εκπαίδευσης που εργάζεσθε;

Ναι Όχι

Q2. Αν όχι, σε ποιο/α μάθημα/τα πιστεύετε ότι ΔΕΝ μπορούν να αποτελέσουν εποπτικά μέσα;

Q3. Πιστεύετε ότι οι ΤΠΕ χρησιμεύουν μόνο όταν πρόκειται για διοικητικές εργασίες του σχολείου και εργασίες προετοιμασίας των εκπαιδευτικών (π.χ. έντυπα διαγωνισμάτων, φυλλάδια κλπ);

Ναι Όχι

Q4. Πιστεύετε ότι οι ΤΠΕ είναι εντυπωσιακά μέσα, αλλά η χρήση τους ΔΕΝ μπορεί να συνεισφέρει στη διδασκαλία και τη μάθηση;

Ναι Όχι

Q5. Αν ναι, για πιο λόγο ΔΕΝ μπορούν να συνεισφέρουν;

Q6. Αν όχι, με ποιο/ους τρόπο/ους μπορούν να συνεισφέρουν;

Q7. Πιστεύετε ότι οι ΤΠΕ ΔΕΝ μπορούν να συνεισφέρουν στη μάθηση, επειδή δεν ενεργοποιούν τους μαθητές/τριες; (Ο/η συνεντευξιαζόμενος/η απαντά μόνο εάν έχει απαντήσει ΝΑΙ στην ερώτηση 4).

Ναι Όχι

Q8. «Χρειάζομαι περισσότερους λόγους για να πεισθώ για την χρησιμότητα των ΤΠΕ στο χώρο της εκπαίδευσης». Συμφωνείτε με τη δήλωση αυτή; (Ο/η συνεντευξιαζόμενος/η απαντά μόνο εάν έχει απαντήσει ΝΑΙ στην ερώτηση 4).

Ναι Όχι

Q9. Πιστεύετε ότι οι ΤΠΕ μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών/τριων; (Ο/η συνεντευξιαζόμενος/η απαντά μόνο εάν έχει απαντήσει ΟΧΙ στην ερώτηση 4).

Ναι Όχι

2^{ος} θεματικός άξονας

Q10. Πιστεύετε ότι ΔΕΝ μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αποτελεσματικά τις ΤΠΕ στη δουλειά σας;

Ναι Όχι

Q11. Αν ναι, για ποιο λόγο ΔΕΝ μπορείτε;

Q12. Πιστεύετε ότι ΔΕΝ μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις ΤΠΕ στη διδασκαλία, επειδή νοιώθετε ανασφάλεια για τις εφαρμογές τους στην εκπαίδευση; (Ο/η συνεντευξιαζόμενος/η απαντά μόνο εάν έχει απαντήσει ΝΑΙ στην ερώτηση 10).

Ναι Όχι

Q13. Πιστεύετε ότι θα χρησιμοποιούσατε τις ΤΠΕ στη διδασκαλία σας, αλλά δεν το κάνετε επειδή ΔΕΝ νοιώθετε σίγουρος/η, πώς να οργανώσετε και να διαχειρισθείτε τη χρήση τους;

Ναι Όχι

Q14. Θέλετε να χρησιμοποιήσετε τους υπολογιστές κατά τη διδασκαλία του αντικειμένου σας, αλλά σας φοβίζει το γεγονός ότι οι μαθητές/τριες σας είναι επιδεξιότεροι/ες από εσάς στο χειρισμό των ΤΠΕ;

Ναι Όχι

Q15. Πιστεύετε ότι είναι απαραίτητο να εισαχθούν οι ΤΠΕ στο σχολείο, επειδή στο μέλλον θα κυριαρχούν στην κοινωνία;

Ναι Όχι

Q16. Αν ναι, μήπως θεωρείτε ότι υπάρχουν και άλλοι λόγοι;

Q17. Είσατε επιφυλακτικός/η σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, επειδή η χρήση τους περιορίζει την κοινωνικότητα και απομονώνει τους ανθρώπους;

Ναι Όχι

Q18. Αν ναι, είσατε επιφυλακτικός και για κάποιους άλλους λόγους;

Q19. Πως θα χαρακτηρίζατε γενικά τη στάση σας ως προς την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση (π.χ. θετική, αρνητική, μέτρια κλπ) και γιατί;

Q20. Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι επιπλέον, που θεωρείτε σημαντικό για το θέμα μας;

Παράρτημα 2

Παραδείγματα κωδικοποίησης του περιεχομένου των συνεντεύξεων, με το σύστημα κατηγοριών και υποκατηγοριών

Κατηγορία I: Οι ΤΠΕ ως μέσα υποστήριξης διδακτικών μεθόδων

«...μπορούν να αποτελέσουν πολύ ωραίο τρόπο διδασκαλίας γενικά, γιατί νομίζω ότι από τη θεωρία που κάνεις μέχρι στιγμής, με τις τεχνολογίες μπορείς να κάνεις και πράξη όλα αυτά που θέλεις να διδάξεις» (κωδ. I1)

«Πιστεύω ότι τα παιδιά μπορούν να βιώσουν, γενικά, τα πράγματα διαφορετικά, όπως αυτό που είπαμε και πριν. Το να μη μένεις στη θεωρία, να πας και στην πράξη, να βγεις εκτός διδακτικού χώρου, να...ή αν δεν έχεις αυτή τη δυνατότητα να τα δεις μέσω διαδικτύου, μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων στο διαδίκτυο» (κωδ. I2)

«Μπορούν να συνεισφέρουν στη διδασκαλία και τη μάθηση και δη στις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους...μπορεί να δημιουργήσει ομάδες, να δίνει θέμα σε κάθε σε κάθε ομάδα που ασχολείται στον υπολογιστή, να ψάξει να βρει πληροφορίες στον υπολογιστή για να λύσει αυτό το θέμα. Δηλαδή από τους κανονισμούς, μέχρι να μάθει την ιστορία αθλημάτων, τους παραδοσιακούς σωρούς ή ακόμα θα μπορούσαν να γίνουν ομάδες και να δοθεί ομαδική εργασία στο σπίτι...» (κωδ. I3)

«...συνεισφέρουν στη μάθηση, αλλά περισσότερο στη ανεύρεση και διάθεση πληροφοριών μέσω του internet, που χρησιμοποιούνται μέσα στην εκπαίδευση και για το δάσκαλο και για το μαθητή» (κωδ. I4)

«Πολύ απλά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν αν θέλεις να κάνεις μία αξιολόγηση ...από τη δικιά μου την εμπειρία...πρώτα από όλα στο κομμάτι της αξιολόγησης του μαθήματος...μπορώ να φτιάχνω ερωτηματολόγια, να τα δώσω στους μαθητές να τα συμπληρώσουν και να δω αν το μάθημά μου τη χρονιά που πέρασε ήταν καλό κακό αν άρεσε στους μαθητές μου ή όχι συγκριτικά με τις προηγούμενες χρονιές...» (κωδ. I5)

«...παραδείγματος χάριν για τη φυσική αγωγή, δεν θα αντικαταστήσουν το πρακτικό μέρος της φυσικής αγωγής, γιατί είναι η φυσική αγωγή είναι καθαρά πρακτικό κομμάτι...μπορούν όμως συμπληρωματικά να μπουν μέσα στο μάθημα που έχει ένας γυμναστής ή μια γυμνάστρια κάποιες μέρες...» (κωδ. I6)

«...και όχι μόνο για αυτό. Ναι, δεν είναι μόνο θέμα μόδας, είναι θέμα ουσίας και αποτελέσματος. Είναι θέμα και εκπαιδευτικής διαδικασίας πια» (κωδ. I7)

«...συν ότι, ήδη, τώρα τα παιδιά έχουν μία οικειότητα με τους υπολογιστές και το internet, οπότε και σαν καθηγητής φαίνεσαι ότι είσαι μέσα στο κλίμα της εποχής και δεν έχεις μείνει σε μία εποχή παλαιότερη από τα ίδια τους» (κωδ. I8).

Κατηγορία II: Τρόποι ένταξης των ΤΠΕ στη διδακτική διαδικασία

«...βοηθάνε σίγουρα πάντα τα διοικητικά θέματα του σχολείου, αλλά από και πέρα είναι πολύ ωραίος τρόπος για να διδάξεις ένα αντικείμενο στο τμήμα, την τάξη εκτός τάξης» (κωδ. II1)

«...εντάσσοντάς τις μέσα στο καθημερινό σχολικό πρόγραμμα, το οποίο έχουν τα παιδιά, γιατί όσο να' χει, στη σημερινή εποχή βλέπουμε ότι τα παιδιά, βομβαρδίζονται από αυτά τα μέσα, όπως είναι ο υπολογιστής ή τηλεόραση και όλα τα υπόλοιπα» (κωδ. II2)

«...θα πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες τομές και στο αναλυτικό πρόγραμμα, ούτως ώστε να πρέπει να τις χρησιμοποιήσουν» (κωδ. II3)

«...δεν είμαι υπέρ της άποψης να υπάρχουν τεχνολογίες μόνο και ο δάσκαλος να είναι σε δεύτερη μοίρα, αλλά νομίζω ότι και τα δύο αν συνδυαστούν κατάλληλα, θα έχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα» (κωδ. Π4).

Κατηγορία III: Ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω των ΤΠΕ

«...θα βοηθήσουν τα παιδιά να έχουν καλύτερη κρίση, να βλέπουν καλύτερα, δηλαδή δεν είναι πλέον ένα ξερό βιβλίο... το παίρνω, το διαβάζω, το αποστηθίζω...» (κωδ. ΠΠ1)

«Θα μπορούσαν να συνεισφέρουν και μέσα σε ένα πλαίσιο ερευνητικό, δηλαδή να δίνονται κάποια ερεθίσματα στα οποία τα παιδιά ανταποκρίνονται βάση των δικών τους ενδιαφερόντων. Δηλαδή, ένα παράδειγμα...ας πάρουμε το παράδειγμα που είναι η δικιά μας δουλειά, δηλαδή η φυσική αγωγή...θα μπορούσαμε να ερευνήσουμε για...σε ποια спор χρησιμοποιούνται οι μπάλες...τα παιδιά μπλάνουνε στο internet, βλέπουνε σε ποια спор χρησιμοποιούνται οι μπάλες, βλέπουν όγκο, διαστάσεις, βλέπουν αν είναι μεγάλες, αν είναι μικρές...» (κωδ. ΠΠ2).

Κατηγορία IV: Επικοινωνία μέσω των ΤΠΕ

«...ας πούμε μέσω των ΤΠΕ μπορείς να επικοινωνήσεις με μαθητές που δεν βρίσκονται στο ίδιο περιβάλλον που είσαι εσύ και τα παιδιά» (κωδ. IV1)

«Θεωρώ ότι ένα πάρα πολύ σημαντικό κομμάτι που μπορούν να συνεισφέρουν οι τεχνολογίες είναι...σε περιοχές, σε νησιωτικά συμπλέγματα, όπου υπάρχουν νησιά τα οποία είναι απομονωμένα, απομακρυσμένα από το κέντρο, από το κέντρο γνώσης...θα μπορούσαμε να πούμε, εκεί τόσο οι καθηγητές, όσο και οι μαθητές αισθάνονται...για να μην αισθάνονται μάλλον τη μοναξιά και ότι είναι πολίτες δεύτερης κατηγορίας» (κωδ. IV2).

Κατηγορία V: ΕξΑ επιμόρφωση και διδασκαλία

«...έτσι πως είναι η εκπαίδευση στην Ελλάδα, με το κλείσιμο των σχολείων θα υπάρχει εξ αποστάσεως πλέον εκπαίδευση στα απομακρυσμένα χωριά και τις σχολικές ηλικίες...είναι πολύ μικρότερο το κόστος...» (κωδ. V1)

«...αυτός ο τρόπος επιμόρφωσης, αυτός ο τρόπος επικοινωνίας, αυτός ο τρόπος τέλος πάντων διδασκαλίας θα τους κάνει και να είναι κοντά στη γνώση και να μπορούνε να τη διαχειριστούνε, αλλά και να την κατακτήσουνε» (κωδ. V2)

«...είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι και το πιο σημαντικό, ότι μπορεί να γίνει από οπουδήποτε, οποτεδήποτε και όσο χρόνο θέλει ο καθένας να ασχοληθεί» (κωδ. V3).

Κατηγορία VI: Επιφυλάξεις για την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

«Βασικά, αυτό εξαρτάται και από την τάξη στην οποία θα ασχοληθούμε με αυτά τα εποπτικά μέσα...την ηλικία των παιδιών πιο σωστά...» (κωδ. VI1)

«Εξαρτάται πως χρησιμοποιούνται...αν χρησιμοποιούνται σε ομάδες, δεν περιορίζει την κοινωνικότητα, αν χρησιμοποιούνται ατομικά, μπορεί και να είσαι περιορισμένος...είναι ανάλογα το πώς δηλώνεις τη χρήση τους» (κωδ. VI2)

«Πιστεύω ότι η πολύ χρήση των υπολογιστών πολλές φορές μπορεί να κάνει τους μαθητές...πιο...γενικά, πιστεύω πρέπει να ασκούνται περισσότερο...θέλω να πω, ότι πρέπει να υπάρχει ένα μέτρο μεταξύ της χρήσης των τεχνολογιών και των βιβλίων και το γράψιμο με το χέρι τίποτα άλλο...δηλαδή, να μη γίνει αυτό το μέσο...καθαρά μόνο τεχνολογίες...» (κωδ. VI3)

«...για να χρησιμοποιήσεις τις τεχνολογίες σωστά, πρέπει να κάνεις και προεργασία, να έχεις μία εκπαίδευση. Νομίζω, ότι το βάρος -πριν γίνει χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση- πρέπει να είναι

στην ουσιαστικότερη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και όταν μιλάω για την επιμόρφωση, δεν εννοώ μόνο να πάνε να παρακολουθήσουν ένα σεμινάριο και να φύγουν» (κωδ. VI4)

«Μέσα στην εκπαίδευση...για αυτό λέγεται και εκπαίδευση, μπορεί να γίνει μία λογική χρήση και να μάθουνε, να χρησιμοποιούν τα παιδιά σωστά τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Δηλαδή, καλύτερα ένα πράγμα να το έχεις και να το ελέγχεις, παρά να το έχεις σε απαγόρευση και να μην ξέρεις τι γίνεται από πίσω» (κωδ. VI5)

«...όταν σε ένα γυμνάσιο είναι είκοσι καθηγητές και υπάρχει ένας υπολογιστής, ποιος θα προλάβει να πιάσει τον υπολογιστή, για να κάνει έστω και την καταχώρηση των βαθμολογιών του ή τις καρτέλες; Αν τώρα δούμε, ότι ο υπολογιστής ή το εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου θεωρείται το άντρο των συναδέλφων της πληροφορικής και κανένας άλλος δεν μπαίνει μέσα, ε, μπαίνει ακόμη ένας παράγοντας δυσκολίας...γιατί σου λέει ο άλλος...τι θα κάνεις θα βάλεις τα παιδιά της γυμναστικής μέσα στην αίθουσα, ενώ άλλα πρέπει να κάνουν μαθηματικά; Δηλαδή, υπάρχουν και τέτοια προβλήματα...» (κωδ. VI6)

«...μέχρι στιγμής, με αυτά που ακούγονται, θέλουνε να τα κάνουνε όλα μαζί και άμα γίνουν όλα μαζί, δηλαδή...πώς να το πω τώρα...να αλλάξουνε τα πάντα από τη μια στιγμή στην άλλη είναι πολύ κακό, πρώτον για τα παιδιά, γιατί δεν θα μπορέσουν να συνηθίσουν. Καλό θα ήταν να γίνεται βαθμιαία, σταδιακά» (κωδ. VI7)

Αναφορά στο άρθρο ως: Μαχαιρίδου, Μ. (2017). Στάσεις και απόψεις καθηγητών Φυσικής Αγωγής για τη χρήση και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 10(2-3), 55-68.

<http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete>